

УДК 351:378.21

DOI [https://doi.org/ 10.32840/pdu.2019.4.34](https://doi.org/10.32840/pdu.2019.4.34)**І. М. Хмиров**

кандидат психологічних наук, доцент,
докторант навчально-науково-виробничого центру
Національного університету цивільного захисту України

РОЛЬ І ЗНАЧЕННЯ ДЕРЖАВНОГО УПРАВЛІННЯ ЕЛЕКТРОННИМ НАВЧАННЯМ У СУЧАСНИХ УМОВАХ

У статті досліджено роль і значення державного управління електронним навчанням у сучасних умовах. Зокрема, систематизовано дефініції поняття *e-learning* та визначено його характерні риси. Зазначено, що *e-learning* – це будь-які освітні дії для цільової групи, які включають у себе використання інформаційно-комп'ютерних технологій, високий рівень інтерактивності та підтримку з боку людей. Обґрунтовано, що *e-learning* може бути представлено як широкий спектр – починаючи від дистанційної освіти з використанням Інтернет, за якої студент не спілкується безпосередньо з т'ютором та іншими студентами, до навчання, що проводиться в класних кімнатах вчителем із використанням комп'ютерних програм для виконання завдань. Акцентовано увагу на тому, що *e-learning* стає точнішим, якщо він набуває сенсу об'єднаної мережею спільноти, учасники якої навчаються для обміну знаннями і досвідом, на відміну від строго утилітарного перегляду інформації на екрані. Показано різницю системи *e-learning* та *web-публікації*. Підкреслено, що різноманітність легко доступних *web-інструментів*, можливість компонування навчальної програми на власній домашній сторінці, адресація студентів до відкритих електронних журналів або *web-сайтів* і прийом завдань електронною поштою не є достатніми умовами наявності *e-learning* середовища.. Виокремлено напрями сприяння розвитку *e-learning* для потенційних споживачів. Показано, що серед цих напрямів виділяються спеціалізовані сайти та незалежні огляди програм від колишніх студентів. Виділено особливості розроблення систем забезпечення якості для електронного навчання. Підкреслено, що розроблення систем забезпечення якості для електронного навчання поки найбільш часто формулюється і регулюється на регіональному чи національному рівні та останнім часом зумовлена міжнародним розвитком. Обґрунтовано можливі недоліки *e-learning*. Підкреслено, що недоліки *e-learning* є результатом спроб відтворити аудиторну атмосферу замість максимізації нових конфігурацій знань і суспільних формацій, можливих в інтерактивному *e-learning* середовищі.

Ключові слова: *e-learning*, державне управління, дистанційне навчання, інформаційно-комп'ютерні технології, електронні засоби поширення інформації, система забезпечення якості, онлайн-навчання.

Постановка проблеми. Розвиток інформаційно-комунікаційних технологій вносить значні зміни в організацію і функціонування суспільства. У зв'язку з усіма змінами, які вплинули на спосіб життя і роботи, не дивно, що навчання теж не уникнуло змін. Водночас дистанційне навчання не нове явище, в межах таких проектів, як Відкритий університет в Англії, можливості інформаційно-комп'ютерних технологій згенерували нові підходи до організації для вдосконалення та прискорення процесів дистанційної освіти.

У результаті з'явилося те, що було названо *e-learning*.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Питанням розроблення систем електронного навчання присвячено праці численних науковців і практиків, зокрема таких, як: М. Ален [1], А. Півень [2], Є. Смирнова-Трибульська [3], М. Чошанов [3] та інші. Слід при цьому підкреслити, що в багатьох наукових напрацюваннях присутнє порівняння електронного навчання з дистанційним. Однак відсутня уніфікована система електронного навчання, цілком адаптована до сучасних умов на державному рівні, з урахуванням

поточних потреб забезпечення якісного навчання.

Метою статті є дослідження ролі та значення державного управління електронним навчанням у сучасних умовах.

Досягнення поставленої мети передбачає вирішення таких завдань:

- систематизувати дефініції поняття e-learning та визначити його характерні риси;

- виокремити напрями сприяння розвитку e-learning для потенційних споживачів;

- виділити особливості розроблення систем забезпечення якості для електронного навчання;

- обґрунтувати можливі недоліки e-learning.

Виклад основного матеріалу.

Англійська рада з якості відкритого та дистанційного навчання описує e-learning як «ефективний освітній процес, заснований на комбінуванні контенту, що подається електронним чином, з підтримкою й послугами навчання».

E-learning може бути представлено як широкий спектр – починаючи від дистанційної освіти з використанням Інтернет, за якої студент не спілкується безпосередньо з тьютором та іншими студентами, до навчання, що проводиться в класних кімнатах вчителем із використанням комп'ютерних програм для виконання завдань [1–3].

Згідно з визначенням австралійської консалтингової компанії, e-learning – це доставка навчання, викладання або освітня програма за допомогою електронних засобів. E-learning включає використання комп'ютера або електронних пристроїв (наприклад, мобільного телефону) для того, щоб забезпечити процес викладання і доставку навчального матеріалу [2; 4].

E-learning – це метод, який робить освітній контент доступним на електронних засобах поширення. Зокрема, онлайн-навчання – це форма e-learning, яка характерна тим, що при цьому використовуються web-технології. Онлайн-контент та програмні модулі можуть бути доступні за допомогою комп'ютера в мережі Інтра-нет, Екстранет або Інтернет, що являє собою більш досконалу форму e-learning,

ніж використання фізичних носіїв. Онлайн-навчання є високо потенційним у плані взаємодій та інтерактивності [3; 4].

Агентство забезпечення якості вищої освіти у Великій Британії у своїх документах розповідає, що термін e-learning використовується для визначення навчання, заснованого на інформаційно-комп'ютерних технологіях [1; 2].

По одному з визначень e-learning розуміється як середовище, яке інтегрує співробітництво, комунікації, спілкування й організує контент для певних груп і окремих учнів для виконання освітніх цілей і завдань. Можливість студентів зануритися в асинхронні інтерактивні освітні процеси подається як характерна риса цієї технології [1; 3].

Фактори, притаманні всім наявним визначенням e-learning:

- e-learning включає в себе інформаційно-комунікаційні технології;

- e-learning використовується як частина процесу розвитку (навчання) [2; 4].

E-learning може включати в себе більшу кількість інструментів порівняно з онлайн-навчанням, оскільки поняття «онлайн» включає в себе використання Інтернету або Інтрамережі.

Дистанційне навчання стало базою для розвитку e-learning. E-learning може надаватися на вимогу незалежно від часу і місця як результат можливості асинхронного навчання.

Деякі автори припускають, що з переходом на бездротові технології термін e-learning просто є поняттям навчання з використанням комп'ютера або мережних програм і ресурсів. Термін стає точнішим, якщо він набуває сенсу об'єднаної мережею спільноти, учасники якої навчаються для обміну знаннями і досвідом, на відміну від строго утилітарного перегляду інформації на екрані. Ця особливість відрізняє системи e-learning від web-публікації. Різноманітність легко доступних web-інструментів, можливість компонування навчальної програми на власній домашній сторінці, адресація студентів до відкритих електронних журналів або web-сайтів і прийом завдань електронною поштою не є достатніми умовами

наявності e-learning середовища. Коли ці освітні ресурси працюють разом із системами управління курсу, e-learning середовище починає набувати форми. Хоча поки студенти і викладачі не будуть залучені в цей процес, все це залишиться лише оболонкою [1–3].

Можна вважати, що e-learning – це будь-які освітні дії для цільової групи, які включають у себе використання інформаційно-комп'ютерних технологій, високий рівень інтерактивності та підтримку з боку людей.

Перші дослідження в e-learning, що мали місце в 1990-х роках, часто були невдалими. Основний акцент був зроблений на технологічні аспекти з очікуваннями, що e-learning знизить витрати на навчання і витіснить навчання з безпосереднім спілкуванням. Однак результати були далеко не вражаючі, оскільки студенти були ізольовані від педагогіки, що було звичайною помилкою в застосуванні e-learning по всьому світу. Слід визнати, що потенціал електронних способів викладання не повністю усвідомлюється під час проведення e-learning програм і курсів. Є припущення, що недоліки e-learning є результатом спроб відтворити аудиторну атмосферу замість максимізації нових конфігурацій знань і суспільних формацій, можливих в інтерактивному e-learning середовищі [1; 2].

З різноманітністю провайдерів, можливостей і небезпек сектору дистанційної освіти не дивує, що електронне навчання викликає недовіру студентів, установ, громадських організацій і ставить складні завдання перед державними регулюючими й акредитуючими органами. У ситуації, що склалася, на навчальні організації покладається обов'язок демонструвати якість послуг таким способом, щоб воно було очевидним для:

- потенційних студентів і їхніх працевдавців;
- професорсько-викладацького складу;
- адміністративного персоналу;
- регулюючих органів;
- інших зацікавлених сторін.

Усілякі, навіть вдалі, ініціативи визначити стандарти якості та найкращі методи для e-learning зробили трохи для зниження

скептицизму представників суспільства. Слід враховувати і підкреслити, що такий скепсис є потужним каталізатором робіт у світі щодо розвитку і вдосконалення підходів щодо підвищення та оцінки якості в e-learning.

Розроблення систем забезпечення якості для електронного навчання поки найбільш часто формулюється і регулюється на регіональному чи національному рівні та останнім часом зумовлене міжнародним розвитком. Глобальна доступність Інтернету і недолік регулювання міжнародної комерційної діяльності сприяють появі недобросовісних операторів. Одним із рішень було сприяння розвитку e-learning для потенційних споживачів за допомогою:

- спеціалізованих сайтів;
- незалежних оглядів програм від колишніх студентів подібно до оглядів на Amazon.com [3; 4].

У цій ситуації дозволити ринку вільно регулювати електронне навчання було б неправильно, оскільки очевидно, що в такому разі всі ризики щодо споживання послуг e-learning лягають тільки на споживача. Зокрема, першим кроком держав став розвиток систем забезпечення якості й акредитації, запропонованих Болонською Декларацією. Однак забезпечення якісного електронного навчання на державному рівні все ще потребує подальшого вдосконалення.

Висновки і пропозиції. Як результат проведеного дослідження нижче наведено основні висновки роботи:

1. Систематизовано дефініції поняття e-learning та визначено його характерні риси. Зазначено, що e-learning – це будь-які освітні дії для цільової групи, які включають у себе використання інформаційно-комп'ютерних технологій, високий рівень інтерактивності та підтримку з боку людей. Обґрунтовано, що e-learning може бути представлено як широкий спектр – починаючи від дистанційної освіти з використанням Інтернет, за якої студент не спілкується безпосередньо з тьютором та іншими студентами, до навчання, що проводиться в класних кімнатах вчителем із використанням комп'ютерних програм для виконання завдань.

2. Виокремлено напрями сприяння розвитку e-learning для потенційних споживачів. Показано, що серед цих напрямів виділяються спеціалізовані сайти та незалежні огляди програм від колишніх студентів.

3. Виділено особливості розроблення систем забезпечення якості для електронного навчання. Підкреслено, що розроблення систем забезпечення якості для електронного навчання поки найбільш часто формулюється і регулюється на регіональному чи національному рівні та останнім часом збутовлене міжнародним розвитком.

4. Обґрунтовано можливі недоліки e-learning. Підкреслено, що недоліки e-learning є результатом спроб відтворити

аудиторну атмосферу замість максимізації нових конфігурацій знань і суспільних формацій, можливих в інтерактивному e-learning середовищі.

Список використаної літератури:

1. Аллен М. E-learning. Как сделать электронное обучение понятным, качественным и доступным. Москва, 2016. 275 с.
2. Пивень А. Иностраный опыт использования дистанционного образования в Интернет. Сумы, 2004. 38 с.
3. Смирнова-Трибульска Є. Дистанційне навчання з використанням системи MOODLE. Херсон, 2007. 492 с.
4. Чошанов М. Гибкая технология проблемно-модульного обучения. Москва, 2012. 158 с.

Khmyrov I. The role and importance of public administration of e-learning in modern conditions

The article explores the role and importance of public administration of e-learning in modern conditions. In particular, the definitions of e-learning are systematized and its key features are defined. It is noted that e-learning is any educational action for the target group, which includes the use of information and computer technologies, high level of interactivity and support from people. It is justified that e-learning can be presented as a broad spectrum, ranging from distance education using the Internet, in which the student does not communicate directly with the tutor and other students, to learning that is conducted in classrooms by a teacher using computer programs to perform tasks. It is emphasized that e-learning becomes more accurate if it acquires the meaning of a united community network, whose participants learn to share knowledge and experience as opposed to strictly utilitarian viewing of information on the screen. The differences between e-learning and web publishing are shown. It is emphasized that variety of easily accessible web tools, ability to build a curriculum on the own home page, addressing students to open electronic journals or websites and accepting tasks via e-mail are not sufficient conditions for having an e-learning environment. It is underlined that e-learning is any educational action for the target group, which includes the use of information and computer technologies, high level of interactivity and support from people. The areas of promotion of e-learning development for potential consumers are identified. The specialized sites and independent reviews of programs from former students are shown to be allocated among these areas. The features of development of quality assurance systems for e-learning are highlighted. It is emphasized that development of systems of quality assurance for electronic training is still most often formulated and regulated at the regional or national level and recently is caused by international development. The possible shortcomings of e-learning are justified. It is emphasized that the disadvantages of e-learning are the result of attempts to reproduce the auditing atmosphere instead of maximizing new knowledge configurations and social possible formations in an interactive e-learning environment.

Key words: e-learning, public administration, distance learning, information and computer technologies, electronic means of information dissemination, quality assurance system, online-learning.